

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Başbakanlığın denetiminde süren Cumhuriyet'in 75. yıldönümü kutlamaları bu olgunun toplum ve yönetim olarak nasıl değerlendirildiğini ilginç bir biçimde dışavurmaktadır. Cumhuriyet, özellikle 'resmi' yaklaşımın bugüne değin

kamuoyuna yansıdığı kadarıyla bir sembol ve bir semboller bütünü olarak ele alınmaktadır. Bunun son girişimi hazırlanan yeni cumhuriyet marşıdır.

Sembol, aslında kitle kültürünün ve bir ölçüde de etnografik halk kültürünün dolayımıdır. Bir olguyu yalnızca gerçekliğinden uzaklaştırmakla kalmaz, ona istenilen biçimin verilmesini de sağlar. Sembollere dayalı bir anlatım ve anlayış özellikle kitlenin yönlendirilmek istendiği düzlemlerde büsbütün etkinlik ve güç kazanır. Çünkü, bir süre sonra gerçeğin teker teker bireylerde ortaya çıkmasının ve onların özgür yorumlarıyla dönüşürülmesinin olanağını ortadan kaldırarak gerçeğin bir tek elde toplanmasına zemin hazırlar. Semboller bu yönleriyle yalnızca gerçeğin içinin boşaltıldığı bir araç

Marş ve cumhuriyet

olmaktan da çıkarak bir iletişim aracına döner.

İletişim aslında belli bir hegemonik yaklaşımı da içerir. Çünkü, bir gerçeğin üstünü örtmüş sembol, bir tek sembol olarak kalmaz. Yan yana gelen ve ona kaynaştırılan öteki sembollerle gitgide şişen, büyüyen ve karmaşıklaşan bir kütleyle dönüşür. Bu, aslında bir hegemonyanın kurulması sürecidir. Artık her şey bu semboller bütününe içinden görülecek, her şey kaynaktaki sembole uygun başka sembollerle ifade edilecek ve sonunda gerçek ya da gerçekler değil, onların yerini almış bir dizi yan anlam ve gösterge egemenlik kuracaktır. Belki bütün bir muhalefet tarihi de gerçekle sembolik anlamının nerede kesiştiğini ve ayrıştığını bulmaya dönüktür ve yönetimlerle eleştirelilik arasındaki çatışma da bu çabanın ortaya koyulmasından sonra başlar.

Cumhuriyet Türkiye'de daima böyle görülelemiştir. Bayrak, vatan, millet gibi kavramlarla tescil edilmiş, tekil bir anlayışla, 'bize özgü'lük yaklaşımıyla bütünleştirilmiş ve doğallıkla da milliyetçilik zeminine oturtulmuştur. Daima en yoğun sembol olan marşla tanımlanmak istenmiştir. Aslında bütün bu marş girişimlerinin bilinçaltı dürtüsü 10. yıl marşıdır. Onun yerini alacak bir marş üretilmek istenmiş fakat başarılammış-

tır. Hatta, 10. yıl marşının bütün cumhuriyet tarihinin marşı olması da önerilmiştir.

Aslında bu bağlamda doğru olan da o gibi durmaktadır, çünkü iki nedenden ötürü aşılması neredeyse olanaksızdır. Öncelikle bütün kuşakların bilinçaltı o marş ve sembolizmiyle belirlenmiştir. İkincisi bugünkü marşlarla 10. yıl marşı arasında önemli bir fark vardır. İlki, resmi sembol üretmenin en önemli yolu sembolle birey arasında bir özdeşleşim kurmaktır; onu sembole katmaktır. Onuncu yıl marşının sözleri soyut vurgulamalardan uzak kalıp sürecin anlatıldığı hikâyeyi içermiştir. Bu yanılla daha sivil gibi durmaktadır. Oysa, daha sonra yapılan marşlar yalnızca öteki sembollere (bayrağım, vatanım, ordum, milletim) atıfta bulunmakla yetinmiştir. İkincisi, sembolik gerçeklikte kaynağın aşılması daima korku verir. Dinler bunun en çarpıcı göstergesidir. 10. yıl marşı da aslında kaynağa bir göndermedir. Onun aşılabilmesi ancak ondan etkin bir sürecin yaşanmasıyla olanaklıdır. Aksi halde ona 'şirk koşmak' korkutucudur ve hiçbir bilinçaltı bunu benimsemez.

50. yıl marşı gibi 75. yıl marşının da kısa sürede unutulacağını düşünerek cumhuriyetin sivil kültür yarattığı ve 10. yılı aşabildiğini söylemek olanaksız!